

Andor Mihály

A cselédmentalitás visszaépítése

Avagy az orbáni oktatáspolitiká

A történelem során parasztlázadások voltak, cselédlázadások soha. A jobbágyok sora hol jobban ment, hol rosszabbul, de bizonyos korlátok között a maguk urai voltak saját jobbágytelkükön. A cselédeknek semmijük nem volt. Kaptak ugyan lakást és ellátást, de sorsuk nem a saját kezükben volt, attól függött, hogy uruk emberséges és gondoskodó vagy embertelen és kizsigerelő volt-e. A jobbágyok előtt volt perspektíva: ha többet termeltek, több maradt nekik, és ha az urak túl nagyot szorítottak a présen, volt öntudat lázadni. A cselédek akármenyit dolgoztak is, csak a szűkmarkúbb vagy nagylelkűbb koszt-kvártélyt kapták. Ellenállásuk nem lázadásban fejeződött ki, hanem sunyi, egyéni megoldásokban: orrba verték az ökröt, hogy lassabban haladjon a barázdában, ne legyen annyira fárasztó a munka; sutyomban beleköptek vagy behugyoztak az uraság ételébe, hogy levezessék frusztrációjukat; csaltak és loptak, ahol tudtak, hogy egy falattal több jusson.

A kései és felemásan végrehajtott magyar jobbágyfelszabadítás, majd a kisbirtokok önálló életvitelt nem biztosító parcellákká aprózódása a magyar népesség nagyobbik részét tette kiszolgáltatottá, és ezen keresztül a cselédmentalitást tette dominánssá. Mindent az úrtól/államtól vár, de ő maga a lehető legkevesebbet teszi, ahol lehet, ott lop és csal. Nem bízik senkiben, nem fog össze senkivel, egyéni al-

kukkal, talpnyalással, könyökléssel, végső esetben szökéssel próbál sorsán javítani. A szocializmus magántulajdon-ellenes gyakorlata nem változtatott ezen, és csak az 1989-es fordulattal vált lehetővé, hogy nagyobb számban keletkezzenek önálló egzisztenciák, mint ahogyan az is, hogy a szellemi termékek piacán korlátozás nélkül jelenhessen meg a polgári ethosz és értékrend. Keletkezett is önálló egzisztencia, de nem elég sok. Meg is jelent a polgári öntudat, de nem elég erősen ahhoz, hogy felülkerekedjen az általánosan jellemző cselédmentalitáson. Az azonban nyilvánvaló volt, hogyha a trend folytatódik, akkor egy idő múlva lesz annyi önálló egzisztencia, és lesz annyi autonóm módon gondolkodó állampolgár, amennyi már veszélyeztetné az ország gyarmatosítására készülő maffia hatalmát. Tehát le kell törni mind az önálló egzisztenciát, mind a tanultságból és tájékozottságból fakadó autonóm gondolkodást. Ráadásul a kettőt egyszerre kell, mert az államtól független önálló egzisztencia mindig is bázisa lesz az autonóm gondolkodásnak és az állampolgári bátorságnak. Ehhez alattvalókká kell nevelni a felnövő generációkat, és engedelmességre kell kényszeríteni nevelőiket. Ez történik immár negyedik éve, amióta a második Orbán-kormány megkezdte regnálását. Az alábbiakban azokat az eszközöket vesszük sorra, amelyekkel célját eléri.

Az általános légkör megteremtése

Az engedelmisség alapjait az államot uraló maffia nem „szakpolitikai” eszközökkel rakta le, hanem egy általános érzület megteremtésével, amelynek lényege: nem számít az igazság, nem számít a jog, a Keresztapa és a család azt csinál, amit akar. Ez az érzület sok apró elem hatására jött létre. Néhány példa.

Amikor a maffia fényes nappal ellopta a vörösiszap-tragédia áldozatainak adományozott egymilliárd forintot, akkor a Keresztapa durván a tudtunkra adta: még arra is képtelenek vagyunk, hogy megvédjük saját adományainkat. Azt csinál vele, amit akar. Ez súlyos sebet ejtett az öntevékenységen és a szolidaritás hajlamán. Az üzenet célba ért, a 2013-as árvíz után már csak harmadannyi adomány gyűlt össze az államosított adományszámlán.

4

A maffia piszkos ügyeit leleplező vagy csak útjában álló emberek kikészítése vagy bíróság elé állítása a családi főügyész, a kézből etetett rendőrség vagy az adóhivatal segítségével. Ilyen volt az első Orbán-kormány alatt Kovács Attila, a macskoskodó MLSZ-elnök eltávolítása az APEH segítségével. Mire a hosszú hercehurca végén kiderült, hogy minden vád megalapozatlan, addigra vállalkozása tönkrement, és senki sem kárpótolta. Ilyen volt Dávid Ibolya esete, akit azért állítottak bíróság elé, mert leleplezte az ellene folyó törvénytelen megfigyelést, és ilyen az ezermilliárdos áfacsalás miatt feljelentést tevő Horváth András esete, aki a közérdekű bejelentőnek járó védettség helyett durva rendőri fellépést kapott.

Azzal, amit Esztergommal mű-

velt, megüzente, hogy ebben az országban az történik, amit ő akar, és aki neki ellenszegül, az meglakol. Harmincezer ember meglakolt, tízmillió pedig veszi az adást, és legközelebb meggondolja, hogyan szavazzon. Sikerült félelmet kelteni: ha ez az ember minden lelkiismeret-furdalás nélkül így elbánik egy egész várossal, akkor bárkivel képes elbánni, ha úgy tartja úri kedve.

Gyanús gördülékenységgel keríngenek a hírek egyre finomodó Kubatov-listákról, tüntetéseken készült fényképekről és filmfelvételekről, amelyek alapján azonosítják a politikailag megbízhatatlanokat, ami az állásukba is kerülhet. Meg is van az eredménye. A kormányellenes tüntetések résztvevőinek átlagéletkora a hatvanhoz közelít. A különböző tiltakozó petíciókat csak nyugdíjasok, munkanélküliek, diákok és olyan egzisztenciák merik aláírni, akiken a Fidesz még nem talált fogást.

A Keresztapa tud elnéző is lenni. Ha valaki lojális hozzá, akkor megúszhatja, ha ellopja a szomszéd erdejét vagy a juhász trágyáját, ha nem tud elszámolni, miből vett sokmillió házat, ha közpénzen ki-aszfaltoztatja utcáját a házáig, ha nemzetközi körözést adtak ki ellene, ha hamisította a diplomáját, ha agyba-főbe verte a feleségét, ha lopta a disszertációját. Ha az eset túl súlyos, akkor hű emberét ugyan föl kell áldoznia a közvélemény oltárán, de a kezét azért nem engedi el. Legfeljebb szolgálati helyét változtatja meg, a maffia politikai részlegéből áthelyezi a nyilvánosság elől rejtve maradó üzleti részlegébe. Mint a folytatólagosan elkövetett, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette miatt jogerősen elítélt pártigazgató-

polgármestert, Várhegyi Attilát. Az engedelmesség kialakításához nem csak ostor, mézesmadzag is kell. De erre a mézesmadzagra kis cédulákat is ragasztottak, amelyekre az van írva, hogy „ügyészségem nem indít eljárást”, „rendőrségem nem nyomoz”, „mentelmi bizottságom nem adja ki”, „kiválasztott bíróm ügyis fölmenti” – csupa ügyesen elhelyezett kis üzenet, ami azt sugallja, hogy nincs remény, a maffián kívül nincs élet.

A sok apró elem a félelem általános légkörének megteremtésével rakta le az engedelmesség alapjait. Ezzel párhuzamosan beindultak a „szakpolitikai” eszközök is: a közoktatás átjátszása az egyházaknak, a mobilitás leszűkítése, az autonómiák megszüntetése és a közoktatásra fordítható pénz csökkentése.

A közoktatás átjátszása az egyházaknak

Az 1989 előtt szocializálódott Orbán Viktor és vezérkara jól megtanulta – mert akkor azt tanították –, hogy a vallás a nép ópiuma, és hogy a magyar katolikus egyház mindig buzgó segédcsapata volt minden elnyomó hatalomnak, amely sötétségben akarta tartani a népet. A csuhásokat térdre szólító ifjak gyakran gúnyolódhattak a „Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyeknek országa” népet nyugtatgató és beletörődésre nevelő tanításon. De aztán rájöttek, hogy az oltár meg a trón évszázadokon át jól együttműködött, miért ne használhatnák ezt a felhalmozott tudást? (Ráadásul sok minden passzolt a Keresztapa és kollégiumi társai nézeteihez: az egyház családfelfogása és férfi-nő viszonyról vallott nézetei beletaláltak abba a macsó szemléletbe, amely szerint a

férfiak állnak a gáton, kolbászt töltenek, pálinkát főznek, politikát és pénzt csinálnak, az asszonyoknak pedig csak a gyerekszülés és a szipogás marad.) Ehhez persze meg kellett venni az oltárt, de nem sajnálták rá a pénzt.

Mielőtt rájöttek, hogy hatalmuk megszilárdításához és hosszú távú biztosításához nemzeti méretű tudásmegvonásra és dezorientálásra – közkeletű szóval agymosásra – van szükség, egy darabig bizonytalanok voltak. Az első Orbán-kormány idején még egy olyan oktatáshoz értő politikusra bízta a területet, aki tisztaban volt a korszerűség követelményeivel, és megpróbálta úgy alakítani a közoktatást, hogy az inkább növelje, mint csökkentse az ifjabb generációk tudását és versenyképességét. A második Orbán-kormány idején ezt a frakcióban lézengő egyetlen szakértőt, aki rendre nemmel szavazott a különböző oktatáspolitikai törvényeknél, már lesöpörték a pályáról. Addigra kristályosodott a Keresztapa fejében, hogy mire is van szüksége: tudatlan, tájékozódni képtelen alattvalók tömegére.

Mivel ő maga nem ért hozzá, hogy milyen aprómunkával lehet elérni a célul tűzött nemzeti méretű tudásmegvonást és dezorientálást, és pártjában sem volt meg az ehhez szükséges „szaktudás”, az egész oktatást kiadta gebinbe a Kereszténydemokrata Néppártnak. A keresztény oktatáspolitikusok pedig jól teljesítettek. Megteremtették az egyentantervet, elkezdtek megalapozni az egyentankönyvet, felépítették az egyenirányítási rendszert, amennyi iskolát csak lehetett, átjátszottak az egyházaknak, a többi pedig államosították. Minderre azért volt szükség, mert csak így biztosítható, hogy az ország minden iskolá-

jában csak annyit taníthassanak és csak azt, amennyit és amit ők jónak látnak. A szakmunkásképzésben már látható a végeredmény: a közismereti tárgyakat gyakorlatilag kiiktatták a leendő szakmunkások tantervéből. Ezek a fiatalok Szenes György, a Magyar Szakképzési Társaság elnöke szerint „egyszer használatos, eldobható szakmunkások lesznek, akik képtelenek a továbblépésre”.¹ A többi iskolatípus tananyagának radikális átalakításával még várnak, de addig is manipuláltak egy kicsit az óraszámokkal: a gondolkodást igénylő tantárgyakról és a nyelvtanításról átcsoportosítottak néhány órát a testnevelésre és a hittanra.

Az egyházak részvételének növekedése az oktatásban már 1990-

ben megindult, de akkor még csak valamikori egyházi iskolákat kaptak vissza. Igazi lendületet a 2008-as válság és az önkormányzatok elszenvedése adott, amikor egy-egy település úgy vélte megmenekíteni iskoláját, hogy átadta valamelyik egyháznak. A szocialista-szabaddemokrata kormány próbálta lassítani a folyamatot, és előírta, hogy az iskoláját átadó önkormányzatnak még öt évig fizetnie kell azt az összeget, amit a központi normatíván felül az iskolára költött. A 2010-ben megalakult parlament azonban – egy KDNP-s törvényjavaslat alapján – eltörölte ezt a szabályt, és ez robbanásszerű változást eredményezett. Az 1. számú táblázat jól mutatja a 2010 óta bekövetkezett változásokat.

1. táblázat: a 2012/13-as állapot a 2009/2010-es tanév százalékában*

6

Iskolatípus	Állami/önkormányzati fenntartású intézmények		Egyházi fenntartású intézmények		Országos átlag	
	változás a feladatellátási helyek számában	változás a tanulók számában	változás a feladatellátási helyek számában	változás a tanulók számában	változás a feladatellátási helyek számában	változás a tanulók számában
Általános iskola	- 8%	- 10%	+ 74%	+ 77%	- 2%	- 4%
Szakiskola	- 5%	- 15%	+ 142%	+ 149%	+ 11%	- 9%
Gimnázium	-11%	- 11%	+ 32%	+ 16%	+ 3%	- 6%
Szakközépiskola	- 7%	- 14%	+ 122%	+ 184%	0%	- 7%

* Számított adatok az Emberi Erőforrások Minisztériuma statisztikai osztálya által kiadott oktatási évkönyvek és a KSH *Statisztikai Tükör; Oktatási adatok, 2012/2013* című kiadványa alapján.

Az 1. táblázatból látható, hogy 2010 és 2013 között minden önkormányzati (most már állami) intéz-

ménytípusban az átlagosnál jobban csökkent a tanulók száma, ám az egyházi intézményekben rendkívüli mértékben nőtt, miközben – mint a táblázat utolsó oszlopában látható – a tanulólétszám országos-

¹ <http://index.hu/kultur/2013/10/25/kompetenciafejlesztés-az-elfekvoben/>

san minden iskolatípusban csökkent. Különös jelentősége van a továbbtanulás szempontjából döntő gimnáziumok esetének. A gyermeknek indoktrináció nélküli nevelést akaró szülők egyre nehezebb helyzetbe kerülnek, mert miközben az állami gimnáziumok száma és tanulólétszáma az országos átlagnál is jobban, 11 százalékkal csökkent, addig az egyházi gimnáziumoké nőtt. Az egyházi iskolák térfoglalása nagyvonalúbb finanszírozásukkal párosul. E tendencia következményeit nem nehéz kiszámítani. Ha még évekig több pénzt kapnak az egyházi iskolák, mint az államiak, akkor a magasabb fizetés, a jobb tanítási körülmények idővel az eredményességben is érezteti fogják hatásukat, és – mint ahogy lenni szokott – olyanok is egyházi iskolába fogják íratni gyermekeiket, akik nem vallásosak, csak jobb iskolát akarnak. És ha már egyszer bent van a gyerek, csak idő kérdése világnézetének az átállítása. Azoknak pedig, akik saját kezükben szeretnék tartani gyermekük erkölcsi és világnézeti nevelését, és semmiképpen nem akarják valamelyik egyházra bízni, marad a másodosztályú állami iskolarendszer.

A társadalmi mobilitás leszűkítése

A Keresztapa által kinevezett új uralkodó osztály biztosra akar menni. Nem elég a vagyonszerzés, nem elég az agymosás, azt a veszélyes tényezőt is ki kell iktatni, hogy más társadalmi milióból, más élettapasztalattal és értékekkel ér-

kező tehetséges fiatalok veszélyeztessék a hatalmát. Ennek lehetőségét a lehető legszűkebbre kell vonni, és mindent meg kell tenni, hogy engedelmes cselédek népesítsék be az országot. Ezt szolgálja (1) a tankötelezettségi életkor leszállítása, (2) a szakmunkásképzés lebutítása (ahol kiirtják „az alapvető kompetenciák fejlesztését szolgáló tárgyakat, azokat, amelyek szakképzettséget alig igénylő munkák elvégzésénél többre vagy egy új szakma megtanulására tennék képessé a végzeteket”²), (3) a Híd Program („ahonnan nagy tömegben kilökik a gyerekeket mindenféle végzettség nélkül”³), (4) a továbbtanulásra képessé tevő gimnáziumi képzés szűkítése⁴ és (5) a felsőoktatási költségtérítésnek nevezett tandíj irreális magasságokba emelése.

Fölösleges azon vitatkozni, hogy az ily módon szűkített társadalmi mobilitás tudatosan végiggondolt mérnöki terv része-e, vagy a szűk látókörű spórolás mellékterméke, mert a következmény szempontjából egyre megy. A szemünk láttára felálló rendszer nem sok jóval kecsegteti a szegény családok tehetséges gyermekeit, de még az elszegényedő középosztály sem remélhet szép jövőt csemetéinek.

A társadalmi mobilitás beszűkítése persze nem új jelenség. Az 1945 utáni, adminisztratív úton serkentett nagy mobilitás már a Kádár-korszak konszolidációja után lelassult, majd visszafordult, hogy aztán a szűkülés nagy lendületet vegyen 1990 után. A hat- és nyolcosztályos gimnáziumok terjedésével párhuzamosan egyre szegregáltabbá vált a középfokú okta-

² Radó Péter: Mindent előlről, *Magyar Narancs*, 2012. 03. 15.
³ Uo.

⁴ Erről jó elemzés olvasható Szüdi János tollából: <http://www.galamuscsoport.hu/tartalom/cikk/217199>

tás. Amíg 1974-ben a gimnáziumban tanulók 48 százalékának volt fizikai foglalkozású az apja, addig az 1997/98-as tanévben már csak 22 százalékának. Ráadásul a nagyobb továbbtanulási esélyt biztosító hat- és nyolcosztályos gimnáziumokban csak 7 százalékának.⁵ Ezt az eleve meglévő tendenciát erősíti a gimnáziumi helyek csökkentése. Am ezen kívül is nagy változások elé nézünk a szelekcióban.

8

Az elmúlt ötven évben még azoknak is volt esélyük tovább tanulni, akik „csak” kulturális tőkét hoztak otthonról, pénztőkét nem. A gyermekükre figyelő értelmiségi szülőknek meglehetett az a jóérzésük, hogy ha nem keresnek is jól, sok érzelmi és szellemi befektetéssel biztosíthatják gyermekük jövőjét. Mostantól azonban a továbbtanulást biztosító csökkenő gimnáziumi helyekre jórészt azoknak a gyerekei fognak bejutni, akiknek van pénzük arra, hogy az oktatási szabadpiacon vegyék meg azt, amit az általános iskolák nem adnak meg. Ebből a már erősen megszűrt társaságból fog aztán kikerülni az a csoport, amelyik az ugyancsak csökkenő felsőoktatási helyeket fogja megtölteni. Az ingyenes helyeket azok a fiatalok, akiknek jó képességeire szüleik idejében rásegítettek drága pénzen vásárolt különórákkal, külföldi nyelvtanulással, a fizetős helyeket pedig azok, akiknek ugyan nincsenek kiemelkedő képességeik, de szüleik tudják fizetni a sunyin tagadott tandíjat. Vagyis mindkét kategóriában a gazdagok. Az otthonról hozott kulturális tőke pedig pénz nélkül semmit nem fog érni.

A Rákosi-korszakban a középosztály csak anyagilag deklasszáldott, de kulturális tőkéjét megőrizve a következő generációban vissza-

tudott kapaszkodni.⁶ Az Orbán-rendszer tökélyre viszi a módszert: kulturálisan is lezülleszt, és innen már nincs visszakapaszkodás.

Államosítás – az autonómiák megszűntetése

Akárhogy működött is eddig az oktatási rendszer (rosszul), megvolt benne az autonómia lehetősége intézménynek, pedagógusnak, szülőknek egyaránt. Az intézményeknek lehetőségük volt a helyi igényekhez és a tanulókhöz igazított tantervek kialakítására. (Alig használták ki.) A pedagógusoknak lehetőségük volt a megfelelő tankönyvek kiválasztására és az általuk jónak vélt pedagógiai paradigma használatára. (Nem nagyon éltek vele.) Az intézményeket és a pedagógusokat mindebben csak kimeneti ellenőrzés korlátozta: kompetencivizsgálatok, teljesítményvizsgálatok, intézményi minőségi ellenőrzések. Tartósan sem intézmény, sem pedagógus nem teljesíthetett mélyen az átlag alatt. (Csak egy kicsit alatta.) Most viszont megkapták a központilag megszabott egyetlen és kötelező tantervet, az egy vagy két választható tankönyvet.

A pedagógusok eddig eldönthették, hogy a tanítási órákon kívül hogyan osztják be idejüket fölkészülésre, dolgozatjavításra, szellemi gyarapodásra. A kötelezően iskolában töltött idő megszabása 32 órában ezektől a tevékenységektől veszi el az időt, mert egyrészt hasz-

⁵ Andor Mihály–Liskó Ilona: *Iskolaválasztás és mobilitás*, Iskolakultúra könyvek, 2000.

⁶ Lásd az ELTE Szociológiai Intézetében végzett értelmiségkutatásokat; vagy Gáti Tibor–Horváth Ágota: A háború előtti kisvárosi középosztály utótörténete, *Szociológiai Szemle*, 1992/1. 81–97.

nálhatatlan darabokra tördeli a pedagógus szabadidejét, másrészt az iskolákban nincs meg a fizikai feltétele sem a felkészülésnek, sem a szellemi gyarapodásnak. A zsúfolt tanári szobák legfeljebb valami felületes dolgozatjavításra alkalmasak.

A szülők az iskolaszékeken keresztül befolyást gyakorolhattak az intézmények munkájára. (Nem használták ki.) Ezenkívül lehetőségük volt arra, hogy fontos döntéseket hozzanak gyermekük sorsáról. Eldönthették, hogy hatéves korban vagy egy évvel később kezdje-e az iskolát. Nem kellett a nevelési tanácsadó vagy a szakértői és rehabilitációs bizottság vizsgálata, vagyis egy csomó fölösleges munka és macera ahhoz, hogy a szülő egy kicsit korrigálhassa az oktatási rendszer merevségét.

Ez az eleve merev és tovább me-revedő iskolarendszer úgy próbálja feladatát – az agy mosást – jobban teljesíteni, hogy lélegzetet sem hagy a gyerekeknek, egyre több idejét államosítja. A tanulói munkaterhek már 2002-ben is túl nagyok voltak: egy alsó tagozatos, 9-10 éves gyerek majdnem annyit dolgozott, mint amennyi a felnőttek hivatalos heti munkaideje, a felső tagozattól pedig átlépte ezt a határt, és heti 50 óra fölé nőtt. 2013 szeptemberétől minden iskolafokon megemelték ezt az eleve túlzott óraszámot. Ezt fejeli meg a gyerekek szabadidejének az államosítása, a délután négy óráig való kötelező benntartózkodás az iskolában, ahol – hogy érezzék a hely szellemét – majd rendőr is felügyeli őket. Eddig a szülők szabadon és nyíltan eldönthették, hogy a kötelező tanórákon kívül mennyi időt töltsön a gyerek az iskolában. Ettől kezdve csak mutyival. A rendszer képmu-

tató módon lehetővé teszi, hogy az értelmes egész napos foglalkozásra képtelen iskola délutánra kiengedje karmai közül áldozatát, csak kérvényezni kell, és a kérvényben hazudni kell valamit. De hát ez is a rendszer része: nem lehet elég korai életkorban elkezdni az Orbán-rendszer erkölcséhez való idomítást. Hagyunk hazudni, hogy élni tudj, de szorongjál, mert bármikor leleplezhetünk – ha nem viselkedsz rendesen.

KLIK-klakk

Az államosítás lebonyolítója és államosított iskolák életének vezényelője a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK), amelynek kinyújtott csápjai a tankerületi igazgatóságok. A tankerületi igazgatókra fontos és hatalmas feladat vár: a legnagyobb értelmiségi csoportot, az állami iskolákban dolgozó 97 ezer pedagógust kell kordában tartaniuk. (Az egyházi iskolákban dolgozóakra nincs gondjuk, őket elintézik az egyházak, a szabadpedagógiai szellem utolsó végvárait, a magán- és alapítványi iskolákat pedig igyekeznek megfojtani.) Bármennyit rontott is a több évtizedes kontraszelekció a pedagógustársadalom minőségén, nincs még egy ilyen nagy létszámú, szellemi javakkal felvértezett, tehát önálló gondolkodásra képes foglalkozási csoport. Ráadásul funkciójukból adódóan százazrekre vannak hatással. Nem mindegy tehát, hogyan működnek. És ezért nem mindegy az sem, kit választanak ki közülük a hajcsár szerepére.

Az egyközpontú hatalomnak – mint amilyen a Rákosi- vagy a Kádár-rendszer is volt – mindig szüksége van valamilyen listára, amelyben a hozzá lojális személyek ada-

taít rögzíti, valamint azt, hogy céljai érdekében mire tudja őket használni. Ez hívták annak idején káderfejlesztési tervnek. Az Orbán-rendszer káderfejlesztési tervének alapjait a Kubatov-lista rakta le, majd a nemzeti konzultációk bővítették és finomították. Kiegészítő anyagot szolgáltatott még a különböző, Orbánhoz lojális civil szerveződések névsorai, a több ezer értelmiségi által aláírt hűségnyilatkozatok (például a „*Mi, ennek a nyilatkozatnak a megfogalmazói kijelentjük, Orbán Viktort a XX–XXI. század Európa-szerte legkiemelkedőbb politikusának tartjuk*” kezdetű) és – ellenkező előjellel – az alkalmatlanságot bizonyító különböző ellenzéki petíciók névsorai, az ellenzéki tüntetéseken készült felvételek és a Facebookon való kutakodás. Ezért aztán annak, aki a tankerületi igazgatókat kiválasztotta, nem volt nehéz dolga, amikor biztosítani akarta, hogy hűséges és megbízható káderek kerüljenek a posztra, akik biztosítják a megfelelő szelekciót tovább, lefelé, egészen az alapokig, hogy a rendszer légmentesen zárjon, és véletlenül se kerülhessen homokszem a gépezetbe.

Hoffmann Rózsa már több mint egy éve kinevezte a tankerületi igazgatókat, de minisztériuma (vagy kreatúrája, a KLIK) még mindig adós a 198 igazgató bemutatásával. Még mindig nincs olyan lista, amelyből megtudhatná a nagyérdemű, hogy ki fia-borja, honnan jött, mit tud, mit csinált eddig az a személy, aki – közvetve – a gyerekei sorsa felől fog dönteni. Hivatalos adatok híján az interneten föllelhető morzsákból próbáltam rekonstruálni, miért is lett tankerületi igazgató, aki az lett. Ez nem kevés, ha nem is az összes szükséges információ. 198 tankerület van, de

összesen 200 igazgatóról próbáltam adatot gyűjteni, mert két igazgatót már lecseréltek. Viszonylag kicsi azoknak a száma (14 fő), akikről semmilyen információ nincs.

Ismerve az orbáni egyeduralom természetét, abból a hipotézisből indultam ki, hogy a szakértelemnél fontosabb az Orbánhoz és politikájához való lojalitás, és ennek a lojalitásnak olvasható jelei vannak. A legegységesebb jelek az egyházakhoz, a Fidesz–KDNP-pártszövetséghez és az ideologikus civil szerveződésekhez való viszony. Ezért különösebb elemeznivaló nincs azon a 13 személyen, aki egyházi iskolából került a tankerület élére. Ők *eo ipso* megbízhatók. Azon a hat főn sincs elemeznivaló, aki úgy lett tankerületi igazgató, hogy előtte nem folytatott oktatási tevékenységet, hanem főállású Fidesz-politikus volt: polgármester vagy megyei önkormányzati bizottság elnöke. Az ő lojalitásuk vitán felül áll.

A legtöbben – 85 fő – az önkormányzati tanügyigazgatásból jöttek, őket követik – 74 fő – a volt iskolaigazgatók vagy igazgatóhelyettesek.

Ismerve a Fidesz portáig mindenkit lecserélő személyzeti politikáját, abban biztosak lehetünk, hogy fideszes polgármesteri hivatalban baloldali vagy liberális beállítottságú osztályvezető nem maradhatott. És az utolsó nyolc évben baloldali vezetésű város csak elvétve akadt: 2006 után a városok 24 százaléka, 2010 után mindössze 5 százaléka, a huszonhárom fővárosi kerületből pedig csak egy. A polgármesteri hivatalok – változatos elnevezésű – oktatási osztályain dolgozók tehát már keresztülmentek egy szigorú szelekción. Helyben persze mindenki tudja, hogy a tankerületi igazgatónak kiválasztott Józsi (aki-

nek vendéglátásra berendezett otthoni pincéjében egy kivilágított Nagy-Magyarország térkép van, benne kardot markoló turulmadár, fölötté felirat: „Rendületlenül”) vagy János (az egyházközség világi elnöke) vagy Editke (a polgármester élettársa) hogyan került korábban az oktatási osztályra. Az interneten kutakodó azonban csak véletlenül botlik ilyen információkba. De ha nincs is ilyen adat, az nem jelenti azt, hogy az illető nem ment át a lojalitásvizsgán. A meglévő adatok mind egy irányba mutatnak. A 85 tanügyérből lett tankerületi igazgató közül 18 főnél található olyan jelzések, amelyekből egy főnök következtetni tud jobboldali elkötelezettségükre: valamilyen egyházi funkció; Fidesz- vagy KDNP-tagság; fideszes politikus férj; otthon kikapasztott székely zászló; polgári kör tagság; a már említett hűségnyilatkozat Európa „legkiemelkedőbb politikusa” mellett stb. Bármennyire is véletlen, hogy rábukkanunk az interneten ilyen lojalitásképekre, az nem véletlen, hogy egyetlen olyan tankerületi igazgatót sem találunk, aki valamilyen baloldali jelet eregetett volna ki magából.

Ami az iskolaigazgatókat illeti, bármilyen színezetű volt is az önkormányzat, a pályázók közötti választásban már 1990 óta érvényesült némi elfogultság. De ameddig a baloldali kormányzati ciklusok alatt volt esélye igazgatói pozícióba kerülnie jobboldali beállítottságú pedagógusnak is, a fideszes érásban baloldali érzelmű pályázóknak semmi esélyük nem volt. Az iskolaigazgatók is keresztülmentek a szigorú szelekción. Helyben róluk is tudja mindenki, hogy kifele-miféle a tankerületi igazgatónak kiválasztott Ilonka néni (az általános isko-

la igazgatója volt, mellesleg fideszes önkormányzati képviselő) vagy Árpi bácsi (gimnáziumigazgató volt, mellesleg szintén fideszes önkormányzati képviselő) vagy Kati néni (az általános iskola igazgatója volt, aki hitoktatóként meg egyházi tanácstagként segítette a római katolikus plébánia munkáját, mellesleg fideszes önkormányzati képviselő). A véletlenek itt is egy irányba mutatnak. A már említett 74 iskolaigazgató közül 26 főnél találhatunk olyan jelzéseket, amelyekből a fentebbvalók következtetni tudnak lojalitásukra: városi vagy megyei képviselőség Fidesz-KDNP-színekben; egy tanulmány arról, hogy miért általános nomád népek között a hátrafelé nyilazás; polgári kör tagság; a *facebook*szerű „Magyar vagyok” csoportba tartozás; adventi koncert szervezése; kiállítás és előadás „Székelyföldi emlényeim”-ről; belépés a Nagycsaládok Országos Egyesületébe; presbiteri funkció valamelyik gyülekezetben stb. Olyan volt iskolaigazgatók azonban nincsenek a tankerületek élére kiválasztott személyek között, akik MSZP-színekben indultak volna az önkormányzati választáson, vagy aláírták volna az interneten kerengő számtalan ellenzéki petíció valamelyikét.

A gondosan kiválasztott tankerületi igazgatók legfőbb feladata, hogy az iskolákat megfelelő működésre szorítsák. Ezt három eszközzel érik el: az iskolaigazgatók jó kiválasztásával, a pedagógusok megfélemlítésével és a renitensek eltávolításával a pályáról. Az iskolaigazgatókat – mint láttuk – már eddig is jól választották ki a fideszes vezetési önkormányzatok, itt tehát nagy változást nem jelent az államosítás. A másik két eszköz azonban friss fejlesztésű és nagy hatású fegyver.

Ameddig az iskolák az önkormányzatok kezében voltak, és az igazgatók munkáltatói jogkörrel rendelkeztek, addig egy pedagógusnak volt esélye másik iskolába menni, ha konfliktusa támadt az igazgatójával, vagy nem felelt meg neki a tantestület légköre. Ez még a szocializmus idején is így volt. Amióta azonban az ország összes állami iskolájában az ott dolgozó pedagógusoknak egyetlen munkáltatójuk van, a KLIK, azóta a „nem megfelelő” viselkedéssel azt kockáztatják, hogy végleg kilöki őket a pályáról. Ha nincs konvertibilis szakmájuk – és a nyelvtanárokon kívül senkinek nincs –, akkor a végleges és reménytelen munkanélküliségbe hullanak. Sokszor még „rossz magatartásra” sincs szükség, elég a „helytelen gondolkodás” pusztá gyanúja. Ha például valaki egy korábbi ciklusban szocialista polgármester volt egy faluban, akkor ez elég ok a kirúgására. De már az is elég, ha valakinek a testvére ellenzéki politikus.⁷ Azonban ez a kispári módszerekkel operáló állapot nem sokáig marad így, mert nemsokára feláll a Nemzeti Pedagógus Kar.

Önkéntesen kötelező

A Nemzeti Pedagógus Kar felállításának módja leginkább a védelmi pénz szedésének logikájához hasonlít. Közlik a delikvenssel, hogy vagy fizet, és akkor biztonságban tudhatja üzletét, vagy megnézheti magát. A különbség csak annyi, hogy nem kell minden egyes pedagógust kigyúrt verőlegényeknek fölkeresni, hanem törvényben kötelezik a belépésre. A többi ugyan-

az: vagy aláír, vagy mehet isten hírével. Miközben törvényben kötelezik a tanárokat a pedagógus karba való belépésre, a végrehajtás során még a törvényesség látszatára sem ügyeltek. 2013 szeptemberében minden pedagógusnak alá kellett írnia, hogy belép egy szervezetbe, amely nem létezik, csak 2014 tavaszán fog megalakulni. Erről a kötelező belépés pillanatában nem létező szervezetről nem lehetett tudni, milyen lesz, kik fogják vezetni, és mit fog csinálni. Ez a kötelező belépés pillanatában nem létező szervezet majd megalkot egy Pedagógus Etikai Kódexet, amiről jóformán semmit nem lehet tudni, de betartása kötelező lesz, és ezt hűségeskü biztosítja, valahogy így: *„teljes erőnkkel és legjobb tudásunk szerint törekszünk a jogszabályok alapján megválasztott vagy kinevezett vezetőink által kitűzött célok megvalósítására, az általuk kiadott utasításoknak megfelelően”*. Hogy ezenkívül mi lesz ebben az etikai kódexben, arról csak annyit lehet tudni, hogy megszegése esetén etikai eljárást lehet indítani a pedagógus ellen. Hogy mi számít majd vétségnek, arról semmit nem lehet tudni, csak sejteni lehet a tervezetből, hogy akármi, ami az ilyen-olyan posztra kinevezett megbízható kádereknek nem tetszik. Ha valaki bírálatot fogalmaz meg igazgatójával, iskolájával, a tankönyvellátással, a tananyaggal vagy az oktatási rendszerrel kapcsolatban, az bizonyára nem fog tetszeni a vezetőknél. És mivel azt sem lehet tudni, hogy mi lesz a kódex megszegésének szankciója, ezért előre látható, hogy kevesen fogják megkockáztatni a kritika „etikai vétségét”.

Am az sem jár jól, aki a szakmájában maradhat, mert őt viszont kiforgatják a „vagyonából”. Az auto-

⁷ http://nol.hu/belfold/20140222-a_nehany_napos_pedagogus?ref=sso

nómiák megszüntetésének eddig ismeretlen, agyafúrt eszköze a pedagógus legértékesebb tulajdonának, a tudásának az elvétele. A maffia nemcsak a fizikai tulajdont vette el, és osztotta újra (mint a trafikokat), hanem a tudástulajdont is. A pedagógusok nagy része az elmúlt években komoly befektetéseket eszközölt szakmai tudásába azzal a reménnyel, hogy mint minden befektetés, ez is meg fog térülni, és tulajdonosának anyagi hasznot is fog hozni. Sokan továbbképzéseken vettek részt, második és harmadik diplomát, tudományos fokozatot szereztek. Erre pénzt, szabadidőt, energiát áldoztak. A kormány ezt a tudástulajdont egy törvénnyel lenullázta, amikor minden pedagógust a legalacsonyabb – és a legkisebb fizetéssel járó – „Pedagógus I.” fantázianevű kategóriába sorolt. Persze nagy kegyesen lehetővé tette, hogy folyamodhasanak tulajdonjoguk elismeréséért. Ehhez „csak” egy úgynevezett portfóliót kell készíteniük, ami teljesen értelmetlen és fölösleges munka, hiszen lehet tudni, ki hány éve van a pályán, és ott vannak kéznél a diplomák, a továbbképzést igazoló bizonyítványok, a szakmaiságot bizonyító publikációk. A fölösleges portfólió elkészítéséhez szükséges munka nagyságát jelzi, hogy a feltöltéséhez kiadott útmutató 150 oldalas.

Csakhogy az sem lehet biztos abban, hogy magasabb fokozatba kerül, aki megfelel a kritériumoknak, és a portfóliót is megcsinálja. Ugyanis 2014-ben mindössze húsz ezer jelentkezőt fognak elfogadni, ennyinek van tehát esélye arra, hogy visszakapja tudástulajdonát. Hogyan fogják kiválasztani a legalább kétszer annyi jogos tulajdonosból azt a húszezret, aki meg-

kapja majd befektetése hozamát, a 10-15 százalékkal magasabb fizetést? Ismerve a fideszes személyzeti politikát, nem nehéz megjósolni, hogy a beadványok elbírálóját a Kubatov-lista fogja eligazítani. Aki nem szerepel az Orbánhoz lojális szavazók listáján, az várhat néhány évet. Ha pedig közel áll a nyugdíjhoz, egy-két év múlva már nem is érdemes portfóliót csinálnia, ő tehát véglegesen elveszíti tudástulajdonát. Ez a veszteség a nyugdíjában is tükröződni fog, őt tehát a jóvátétel reménye nélkül végleg megfosztották tulajdonától.

Azért a pénz az úr

A pénz kétféleképpen jelenik meg ebben a történetben. Az egyik a költségvetésből közoktatásra fordított pénz csökkenése, a másik a csökkenő összeg egy részének magánzsebekbe csorgatása.

A jövő generációjáról és az oktatás fontosságáról pufogtatott frázisokkal ellentétben a költségvetési adatok hitelesen megmutatják, mennyire fontos az Orbán-kormányban az oktatás.

2. táblázat: Az egy gyermekre/tanulóra jutó költségvetési kiadás (forint)

Év	Óvoda	Alapfokú oktatás	Középfokú oktatás
2010	627 623	609 775	549 194
2011	577 592	584 114	516 076
2012	*	*	*

Forrás: Statisztikai Tájékoztató, Oktatási Évkönyv 2010/2011 és 2011/2012, EMMI Statisztikai Osztálya
* 2014 márciusában még nincs adat

A 2. táblázatból látható, hogy a fideszes kormányzás első évében minden szinten csökkent az egy gyermekre, illetőleg egy tanulóra jutó pénz: az óvodában nyolc, az

alapfokú oktatásban négy és a középfokú oktatásban hat százalékkal. A reálérték csökkenése még nagyobb, mert közben infláció is volt. 2014 márciusáig még nem jelent meg az *Oktatási Évkönyv*, de a 2012-es zárszámadásból következtetni lehet: „a helyi önkormányzatok 764,2 milliárd forintot fordítottak közoktatási/köznevelési (a továbbiakban: köznevelési) feladataikra, az előző évhez képest 10,3%-kal, 88,1 milliárd forinttal alacsonyabb összeget”⁸. Összességében tehát jelentősen tovább csökkent az oktatásra fordított pénz, csak azt nem tudni, hogyan alakult ez iskolafokkonként, és hogyan alakult egy tanulóra vetítve. Azt pedig végképp nem tudni, hogy ez a csökkenés az egyházi iskolákat ugyanúgy elérte-e, mint az államiakat.

A maffia azonban nemcsak a fejekben akar rendet teremteni, hanem gondoskodni akar a fogadott család anyagi gyarapodásáról és ezzel önmaga biztonságáról is. Kapóra jön (vagy eleve így tervezték?), hogy a KLIK nemcsak a diákok és az iskolák fölötti totális kontrollra jó, hanem arra is, hogy újraossza az iskolai élettől kapcsolatos üzletek piacát.

Itt van rögtön az iskolatejprogram. Az állam 2014-re 1,7 milliárd forintot szán erre, és egy vadonatúj miniszteri rendelet szerint a lebonyolítással kapcsolatos feladatokat a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ meg a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal látja el. Ami magyarra fordítva azt jelenti, hogy ők fogják eldönteni, ki szállítsa a tejtermékeket az óvodákba és

az iskolákba. Ismerve a trafikok pártbizottsági elosztását, senkinek nem lehet kétsége, hogy ez is valamilyen Kubatov-lista alapján fog történni. A nem kellő hőfokon lojális termelők, akiknek eddig ezen alapult a megélhetésük, levághatják állataikat, felapríthatják gyűjtősnak az istállót, eladhatják bagóért a felszerelést, és új munka után nézhetnek.

Mindazt, amit az iskolák eddig maguk vásároltak, a papírárutól a nyomtatópatronon keresztül az irodabútorig, ezentúl a KLIK veszi meg az iskolák által leadott rendelés alapján. Mivel eddig mindent az önállóan gazdálkodó iskolák szereztek be, nehéz megbecsülni, hogy ez mekkora piac, de az biztos, hogy az 1,7 milliárdos iskolatejprogramnak a többszöröse. Mint ahogy azt is nehéz megbecsülni, hogy mennyi pénz megy el az iskolákban alkalmazott konyhások és takarítószemélyzet alkalmazására. Mert az iskolák államosítása óta őket sem az iskolaigazgató veszi föl, hanem a KLIK-kel vagy az önkormányzattal szerződött vállalkozók. Így például volt olyan budapesti gimnázium, ahol egyik napról a másikra lecserélődött az összes konyhás és az összes takarító. Senkinek nem lehet kétsége afelől, hogy kik is azok az új vállalkozók, akik új konyhásokkal és takarítókkal jelennek meg.

Újraszervezték a 69 százalékban EU-s pénzből finanszírozott iskola-gyümölcs-programot is, amely évi kilencmilliárd forintos piacot jelent. Ez a program 2009-ben indult, és egészen 2013 januárjáig az iskolákra bízták, hogy kikkel szerződnek. Mindössze két feltételt szabtak: a gyümölcsöt szállító ne kereskedő, hanem termelő legyen, és a szállítandó termékek közül

⁸ 2013. évi CXCI. törvény a Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről szóló 2011. évi CLXXXVIII. törvény végrehajtásáról.

legalább egynek a termesztésére kapjon területalapú támogatást. Az iskolák államosításától kezdve azonban a szerződéskötés a KLIK hatáskörébe került. A KLIK-nek nem volt kedve a sok aprómunkával járó Kubatov-listákkal babrálni (vagy a főnökség ezt a pénzt nem a talpasoknak szánta, hanem maga akarta lenyúltni), inkább kiírt egy amolyan fideszes-közgépes stílusú közbeszerzési pályázatot⁹, amelynek feltételeit egyetlen cég tudja teljesíteni – a sok kistermelő, aki eddig szállította a zöldséget és gyümölcsöt, semmiképp. Ez a cég a néhány héttel a közbeszerzési kiírás előtt alakult Magyar Iskolagyümölcs Kft., amelyben érdekelt Simonka György, Pusztatölke fideszes polgármestere, országgyűlési képviselő, a magyar zöldség-gyümölcsstermékek népszerűsítésével megbízott miniszteri biztos, a Zöldség-Gyümölcs Terméktanács Hajtatási Tagozatának vezetőségi tagja, a Magyar Dinnyeszövetség elnöke, a Magyarországi Görögkeleti Ortodox Egyházmegye Püspökségének tanácsosa, aki mellesleg arról híresült el, hogy polgármesterként saját földjén dolgoztatta a közmunkásokat – vagyis több paraméterét tekintve is megbízható fideszes káder.

Csak hogy a sok sikeres „közbeszerzéstől” fejükbe szállt a dicsőség, túlságosan magabiztossá váltak, elhalványult a veszélyérzetük, és a szokásos kódosítást mellőzve gyorsan a lényegre tértek. A pályázati feltételeket egyedül teljesíteni tudó reménybeli nyertes még a pályázat eredményhirdetését sem várta meg. Rögtön a közbeszerzés kiírása után e-mailt küldött az iskolagyümölcs-programban érdekelt termelőknek, és felajánlotta, hogy tíz százalékért beveszi őket a

buliba alvállalkozóként.¹⁰ (Vagyis tízszázaléknyi védelmi pénzért továbbra is csinálhatják azt, amit eddig. Különböző kivághatják a gyümölcsfáikat.) Ez akkora fölháborodást keltett, hogy a KLIK gyorsan visszavonta a közbeszerzési pályázatot. Ismerve azonban a maffia kreativitását, nem lehet kétséges, hogy meg fogják találni a kevésbé átlátszó megoldást a pénz kiszivattyúzására.

Van azonban egy sokkal nagyobb piac, az iskolai étkeztetés, amelyet évi 200 milliárdosra becsülnek. Az iskolák államosításáig maguk az iskolák döntötték el, hogyan oldják meg az iskolai étkeztetést. Ezt a piacot nem lehetett egyetlen huszáros rohammal bevenni, mert bonyolultabb, mint az eddig tárgyalt termékek és szolgáltatások. Ez az üzlet a telephelyek, étkezdék, főző- vagy melegítőkonyhák sokféle kombinációjából áll össze, amit tovább bonyolít az étkeztetéssel kapcsolatos adminisztrációs munka, az előjegyzés, a hiányzások és a póteljegyzések intézése. Ezért 2013 januárjától még csak köztes megoldást sikerült találni: az iskoláktól elvették és az iskolafenntartó önkormányzatokhoz telepítették a feladatot. A további központosítás még annál is nagyobb zavart okozhatna, mint amit a tankönyvelosztásnál megtapasztalhatott az ország. Csak hogy tankönyv nélkül néhány hónapig elvászoroghat a tanítás, reggeli, uzsonna és ebéd nélkül egy hétig sem. Lehet, hogy a várható káosz miatt nem is fognak ennél továbbmenni, mert ameddig az önkormányzatok túlnyomó

⁹ http://www.kozbeszerzes.hu/adatbazis/mutat/hirdetmeny/portal_8868_2013/

¹⁰ <http://www.hir24.hu/belfold/2013/06/13/iskolagyumolcs-mutyi-megszereztuk-a-furcaszerzodeset/>

többsége fideszes, addig semmi nem áll útjában annak, hogy itt is a maffia törvényei uralkodjanak.

Multifunkciós dúlások a tankönyvpiacra

Aztán itt van még egy évi 17 milliárdos piac, a tankönyvkiadás és -terjesztés. Ez azonban némiképp bonyolultabb az eddigieknél, mert átírása több funkciót is betölt, nem csak a pénzek kiszivattyúzását. Ezért ehhez már ideológia is kell. Kormányhatározat mondja ki, hogy *„a nemzeti köznevelés hatékonyabb megvalósítása érdekében szükséges a tankönyvellátás színvonalának további emelése, az egységesen magas minőségű tankönyvekkel való ellátás megvalósítása, ennek érdekében ki kell alakítani az egységes elveken és követelményeken alapuló, nem piaci elven működő, állami feladatként ellátandó és központi irányítású köznevelési tankönyvfejlesztés és tankönyv-előállítás rendszerét”* (1662/2013. [IX. 20.] Korm. határozat). A kormányhatározat minden szava hazugság. Ha a színvonal és a tankönyv-előállítás között van valami összefüggés, akkor az épp fordított: a piaci elven működő tankönyv-előállítás magasabb színvonalú termékeket produkál, mint az állami. Az sem igaz, hogy csak az állami tankönyvellátás biztosítja az egységes elveket és követelményeket, hiszen az alapokat az állam által kidolgozott tantervek határozzák meg, a könyveket pedig az állam által felállított apparátus vizsgálja és engedélyezi az állam által meghatározott kritériumok szerint. Persze a színvonalat mindig lehet emelni, de ehhez nem szükséges államosítani a tankönyvkiadást, elég a tankönyvvé minősítés kritériumain változtatni.

Nem véletlen az ideológiai neki veselkedés, mert itt több legyet kell ütni egy csapásra. Mondhatni, multifunkciós feladatot kell teljesíteni. A legfontosabb „légy” az agy mosás, aminek leghatékonyabb színtere az iskola, és legmegfelelőbb életkora az iskoláskor. Önmagában ehhez még nem kellene államosítani sem a könyvkiadást, sem a könyvterjesztést. Hiszen megtehetné a miniszter, hogy csak egyetlen, szívéhez közel álló tankönyvet engedélyez, aztán az előállításán marakodjanak a kiadók, a terjesztővállalatok pedig terjesszék úgy, ahogy eddig. Csakhogy itt a másik „légy”: a körülbelül hetven könyvterjesztő vállalatban és hatvan tankönyvkiadóban több ezer ember dolgozik, és ami a legnagyobb baj: csupa államtól független önálló egzisztencia. Ráadásul a könyvkiadásban nem is akármilyen egzisztenciák dolgoznak, hanem többnyire értelmiségiek. Ráadásul nem is akármilyen értelmiségiek, hanem többnyire magasan képzettek, tehát nagy valószínűséggel képesek önálló gondolkodásra, és nem félnek. Megannyi potenciális veszélyforrás az Orbán-maffiára. El kell tehát venni létalapjukat, és az arra alkalmasakat vazallussá vagy a vazallusok lótitijává kell tenni. A többi pusztuljon! A harmadik „légy” pedig az a bizonyos 17 milliárd forintos biztos piac. Tankönyvet venni muszáj.

A tankönyvpiac államosítása jól kifundált terv szerint történt. Minthogy az áruk fogyasztóhoz juttatása, azaz a kereskedelem általában kulcspozícióban, ennek révén fölényben van a tárgyak előállításával szemben, először a tankönyvterjesztésre csaptak le. Az utóbbi húsz évben Magyarországon szerves fejlődés eredményeképpen a

semiből, pusztán a vállalkozás lehetőségének megnyílásából, létrejött egy jól működő tankönyvterjesztői hálózat. Kialakult a tankönyvellátás pontos rendje, amelynek eredményeképpen a tanév kezdetekor a gyerekek mindig időben és hiánytalanul kézbe vehették tankönyveiket.

Ez a rendszer úgy működött, hogy a terjesztők októberben elkezdték járni az iskolákat, ismertették a kiadók új kiadványait, és mintapéldányokat vittek az iskolákba. Mire eljött a január, addigra az iskolák el tudták dönteni, hogy mi az, amit meg akarnak rendelni. Február végéig leadták a rendelést a kiadóknak a Köznevelés Információs Rendszere (KIR) nevű internetes felületen. A kiadók a KIR-en látták, hogyan gyűlik a rendelés, és már februárban leadták a rendelést a nyomdáknak, amelyek megkezdték az előgyártást. Amikor június végéig kialakult a végleges példányszám, már csak a maradékot kellett legyártani. Július 15-ig az összes könyv elkészült, és a terjesztőknek volt idejük arra, hogy augusztus 31-ig kiszállítsák az iskolákba. A kiszállítás után elkezdték beszélni a pénzt, és amint valamennyi pénz bejött, már továbbították is a kiadóknak. A kiadók ebből azonnal kifizették a nyomdákat, és az egész folyamat október 20-ig lezajlott. Október végén már el is felejtették az előző évi tankönyvrendelést, és kezdődött előlőről az egész.

Ebbe rondított bele a mindent lenyúló Orbán-kormány, amikor 2013-ban államosította a tankönyvterjesztést, és a feladat ellátásával megbízta a Könyvtárellátó Non-profit Kft.-t (KELLO), amely még a könyvtárellátás sokkal kisebb feladatával sem tudott megbirkózni, és százmilliókkal tartozott hazai és

határon túli magyar könyvkiadóknak. Első lépésként leváltották a teljes vezetőséget, és egy bukott fideszes polgármester, Meggyes Tamás esztergomi csapatát nevezték ki. Ügyvezető igazgató Arany Tamás lett, aki korábban a város tulajdonában lévő Strigonium Zrt. Holding vezérigazgatója volt. Szakmai igazgató, oktatási és kommunikációs vezető Bakos Erika lett, Meggyes Tamás volt kabinetfőnöke, Kóvér Szilárd volt felesége. Általános igazgatási vezető Steindl-Arató Vera lett, az esztergomi Fidesz-frakció vezetőjének felesége. A KELLO honlapjából nem tudható, hogy milyen pozícióba, de oda került még Takács István, Meggyes korábbi sajtófelelőse, valamint Magassy Júlia, az esztergomi Fidelitas volt alelnöke is. Ezt a csapatot valószínűleg két közös vonása tette alkalmassá: az egyik, hogy mindegyik tagja esztergomi fideszes köztudósú, a másik, hogy soha korábban tankönyvvel nem foglalkoztak.

Az új vezetés nem azzal kezdte működését, hogy igyekezett megismerni a számára ismeretlen területet, hanem rögtön a dolgok közepébe vágott. Kiküldött egy szerződést a kiadóknak, amelyben nem volt benne, hogy mikor fog a KELLO a könyvekért fizetni, mi a szankciója annak, ha nem fizet, és az sem, hogy a kiadóknak meddig és milyen méretű szerződés módosítást, illetőleg visszarut kell elfogadniuk. A Tankönyves Vállalkozók Országos Testülete szóvá tette a szerződés egyoldalúságát. Erre a köznevelésért felelős államtitkárság 2013. április 18-án kibocsátott egy sajtóközleményt, amelyben – többek között – ez állt: *„Néhány tankönyvkiadó a mai napig elmulasztotta a szerződés aláírását. Mivel az általuk fejlesztett, jogszabály alapján*

tankönyvvé nyilvánított kiadványok szerepelnek a hivatalos tankönyvjegyzéken, ezért magatartásuk zavart okozhat... A tankönyvellátás biztonsága érdekében az államtitkárság intézkedni fog azért, hogy a szerződést nem kötött kiadók tankönyvei helyett az iskolákba más, a szabályok szerint eljáró kiadók tankönyvei jussanak el. A probléma rendezésére, amennyiben szükséges, a Köznevelésért Felelős Államtitkárság április 19-ikén kész egyeztetni az érintettekkel.”

Az „érintettek” tehát kaptak a maffiától egy nap gondolkodási időt, és – a még nagyobb anyagi veszteség elkerülése érdekében – mindenki aláírta a szerződést. A KELLO az utolsó pillanatig gondosan őrizte a hatalmat jelentő információt: a kiadóknak fogalmuk sem volt arról, hogy mennyit rendeltek könyveikből az iskolák. Választhatnak: a tankönyvek időre való elkészítése érdekében saját kockázataikra beindítják az előgyártást, vagy várnak a KELLO-tól hivatalosan megkapott rendelésre. Ez április elején érkezett meg – az addigi február vége helyett. Ráadásul az újfajta szerződés jó sok pénzt kihúzott a zsebükből. Először is a terjesztés árreése az addigi 15 helyett 20 százalék lett, és ezért kevesebbet kaptak, mint a korábbi 15 százalékért: a könyveket saját költségükön kellett beszállítaniuk a KELLO által megjelölt helyre. De nem egy helyre, ahol a KELLO munkatársai majd összeállítják az iskolákba menő csomagokat, hanem a KELLO által kijelölt hét régióba. Ez hatalmas logisztikai munkát kívánt a kiadóktól, ráadásul olyat, amit addig a terjesztővállalatok végeztek el – a 15 százalékért.

Ezzel azonban nem ért véget a kiadók kivéreztetéssel egybekötött

megregulázása. Az április elején megkapott végleges rendelés alapján a kiadók beindították a nyomdákat. Egy hét múlva újabb rendelésösszesítést kaptak, mely minden tankönyvből jóval – esetenként több ezer – példánnyal kevesebbet tartalmazott, mert valami informatikai hiba miatt rossz volt az előző rendelés. A kiadók nem mindegyik könyv gyártását tudták időben leállítani, ezek a példányok azóta ott porosodnak a kiadók raktáraiban. A hibás rendelésből eredő veszteséget nem kárpótolták őket. Ezt a veszteséget tetézte, hogy a KELLO sajátosan értelmezte a szerződésben szereplő tízszázalékos visszárú fogalmát. Az addigi gyakorlat szerint ez könyvenkénti tíz százalékot jelentett, és úgy jött össze, hogy néhány gyerek elment abból az iskolából, ahová a tankönyveit megrendelték. Most azonban akadtak olyan könyvek, amelyeknek szinte az összes példányát visszaküldték a kiadónak. Történt ugyanis, hogy az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI) 2013 nyarán váratlanul megjelentetett egy integrált tankönyvet a szakiskolák számára, amit szeptemberben ingyenesen kiosztottak a tanulóknak. Ennek következtében a kiadóktól megrendelt több könyv fölöslegessé vált, és decemberben visszaküldték az összeget azzal az indokkal, hogy ez még benne van a tőlük rendelt összes könyv tíz százalékában.

Mindezen nehézségek ellenére a kiadók és a nyomdák megfeszített munkával, veszteségeiket lenyelve, 2013-ban is időre elkészítették a tankönyveket, és július 15-ig le is szállították a kijelölt hét régiós raktárba. A KELLO-ra váró következő lépés az államosított terjesztés lebonyolítása volt. Addig nem gondolkodtak rajta, hogyan fogják

eljuttatni a könyveket az iskolába, de amikor már ott voltak a raktárakban, rögtön rájöttek, hogy képtelenek megoldani a feladatot. Olcsó bérű diákmunkásokat vettek föl az iskolákba menő csomagok raktárbeli összeállítására, és gyorsan kiírtak egy közbeszerzési pályázatot a munkájukat elveszített régi terjesztőknek. Akik még nem számolták föl a vállalkozásukat, azok jelentkeztek, és vállalták, hogy minimális összegért eljuttatják a könyveket az iskolákba.

És akkor szembetalálták magukat egy teljesen ésszerűtlen újítással: a KELLO azt találta ki, hogy névre szóló csomagokat fognak küldeni a gyerekeknek. A Tankönyves Vállalkozók Országos Testülete rögtön jelezte, hogy ez káros fog vezetni, de nem hallgattak rá. Az ötlet több hátrányos következménnyel járt. Megnövelte terjesztők költségeit. Egyrészt azért, mert a KELLO előírta, hogy csak az általuk gyártott, náluk vásárolt nejlonzacskót használhatják az egyedi csomagokhoz. Nem kereshették meg a piacon legolcsóbb árut, ezt kellett megvenniük borsos áron, darabját harminc forintért. (Tájékoztatásul: a piacon egy erős, negyven mikron vastagságú, 25 × 35 centiméteres műanyag zacskó 6 forint 70 fillér. Vajon a maffia melyik leányvállalatánál köthetett ki ez a nejlonzacskókért beszédelt elképesztő nagyságú, 29 millió forintos¹¹ extraprofit?) Másrészt azért, mert a közbeszerzési pályázaton kiválasztott terjesztőkkel megvásároltatta az erre a célra

készített informatikai rendszer használati jogát, egyenként hatmillió forintért. Ez az informatikai rendszer már az első héten csődöt mondott a tankönyvrendelések felvitelénél. (Miközben a tankönyvterjesztőknek jól működő, több éve bevezetett, sokszorosán kipróbált szoftvere volt.) Harmadsorban azért is nőttek a terjesztők kiadásai, mert csak félig lehetett megpakolni a raklapokat, ami duplájára növelte a szállítási költséget. Addig ugyanis a nyomdában kötegelte könyvekkel tele lehetett pakolni egy raklapot. Most viszont a különböző méretű könyveket tartalmazó egyedi csomagok billegtek egymáson, ráadásul a nejlonzacskók lelecsúsztak. Az ötlet további hátrányos következménye az volt, hogy a gyakorlatlan diákmunkások sokat hibáztak a csomagok összeállításánál. Mindez már csak az iskolákban derült ki, amikor a gyerekek kibontották a csomagokat. A megjósolt káosz bekövetkezett, volt olyan középiskola, ahová az idén márciusban érkezett meg a negyedik irodalomtankönyv.

Az idei előjelek még rosszabbak. Kezdődik azzal, hogy január helyett csak a választások, vagyis április 6. után fog megjelenni az a tankönyvjegyzék, amelyből az iskoláknak április 30-ig rendelniük kell. Így aztán a körülbelül 12 milliárd tankönyv legyártására a kiadónak régen öt és fél hónapjuk volt, most még két hónapjuk sem lesz. A minisztérium már nem is bízik abban, hogy meg tudja oldani a feladatot, ezért a rendőrséget kérte fel „a 2014/15. tanévre megrendelt tankönyvekkel történő ellátás feladatainak tervezésében, szervezésében és végrehajtásában” való közreműködésre. Kár, hogy nincs egy Rendkívüli Helyzetek Minisztériuma, mint az oroszoknál, mert akkor azt le-

¹¹ A KSH előzetes adatai szerint (*Statisztikai tükrök*, VII. évfolyam, 117. szám, 2014. január 2.) a 2013/2014-es tanévben az általános és középfokú iskolákban 1 248 000 gyerek tanult, tehát 37 440 000 forintért kellett megvenni a nejlonzacskókat, a szabadpiaci 8 361 000 forint helyett.

hetne megbízni az állami tankönyvterjesztés lebonyolításával.

Ha a pontos és időre történő tankönyvterjesztést nem tervezte is meg a KELLO, arra volt terv, hogyan tartsák bizonytalanságban és taszigálják anyagi csőd felé a tankönyvkiadókat, a nyomdákat és az ott dolgozó független egzisztenciák családjait. Az államosítás előtt a terjesztők a könyvek átadásakor szedték be a pénzt a szülőktől, és rögtön utalták a kiadóknak. Minden év október 20-ig pedig megtörtént a teljes elszámolás, amelyben már a visszáru is benne volt. A KELLO ezzel szemben már a nyári szünetben kötelezte a szülőket a tankönyvek árának befizetésére. Ennek ellenére a szerződésben későbbi, október 31-i határidőt szabott a kiadók kifizetésére. (A kiadóknak persze szállításkor kellett kiállítaniuk a számlát, és rögtön utána befizetni az áfát.) Tehát több milliárd forint parkolt a KELLO-nál négy hónapig, de a KELLO még az október 31-i határidőt sem tartotta be, csak novemberben fizetett. De akkor is csak az összeg kilencven százalékát, mert a többit visszatartotta a visszáru, holott a szerződés nem így szólt. De minek is törődne egy monopolhelyzetben lévő állami vállalat a szerződéssel! Ennek következtében volt olyan kiadó, amelynek 2014 elején még több tízmillió forinttal tartozott.

Közben folyt a kiadók csuklóztatása. 2013 januárjában életbe lépett az új kerettanterv. Ezért a még érvényes engedéllyel rendelkező tankönyveket át kellett dolgozni és újra kellett engedélyeztetni. Egy tankönyv engedélyezési díja – terjedelemtől függően – 500 és 800 ezer forint között mozog. A pénzt beszedték, az engedélyeket 2018-ig kiadták annak ellenére, hogy már megvolt a törvénytervezet, hogy

2014-től csak állami kiadású tankönyvek lehetnek.

A következő csuklógyakorlat a tankönyvjegyzék feltöltése volt. A törvény szerint a minisztériumnak november 30-ig el kellett volna készítenie a tankönyvjegyzéket, amiből az iskolák rendelhetnek. Ehhez már november előtt meg kellett volna nyitnia a KIR internetes felületét, ahová a kiadók feltölthetik könyveik adatait. (A feltöltésért könyvenként 5500 forintot kell fizetni. Azonkívül, hogy ez nagy munka, egy-egy kiadónak több százezer forintot is kell fizetnie, hogy felvihesse könyveit a rendszerbe.) A minisztérium azonban csak december végén nyitotta meg a felületet, így a kiadóknak a két ünnep között mindössze két napjuk volt a munka elvégzésére. Összes munkatársukat behívták szabadságról, és éjt nappallá téve töltötték föl a könyveket. Ha kérdésük volt, nem tudtak kihez fordulni, mert a minisztériumban mindenki szabadságon volt. Ráadásul abban a tudatban végezték ezt a munkát, hogy talán fölöslegesen dolgoznak, és a fizetendő összeg is kidobott pénz. Bár a tankönyvjegyzék a kiadók rohammunkájával decemberben elkészült, az iskolák előtt csak a választások után, április 10-én nyitották meg. Tehát a kiadók még április első felében sem tudják, hogy fognak-e könyvet rendelni tőlük, és ha igen, melyiket és megnyit. Miközben minden áll, a kiadók fizetik a rezsit, a munkatársak bérét, a raktározást, és fogalmuk sincs, mi lesz velük. Nem tudják eldönteni, hogy a veszteségek minimalizálása érdekében felszámolják-e már holnap a vállalkozásukat, vagy várjanak, hátha nem készülnek el az állami tankönyvek, és még egy tanévre el tudják adni sok év munkájával kifejlesztett tankönyveiket.

Belevágjanak-e az előgyártásba, hogy a tankönyvek 2014 szeptemberére ott lehessenek az iskolákban, vagy várjanak, nehogy az előgyártott könyvek a nyakukon maradjanak, és növeljék veszteségüket? A minisztérium pedig hallgat, nem oszlatja a homályt.

Akárhogy igyekezett is a kormány, nem sikerült az állami tankönyveket előállítani. Pedig időben létrehozták a Nemzeti Közszerkeleti és Tankönyvkiadó Zrt.-t, amely megpróbált összeszedni egy csapatot, de még a tantárgyankénti egy, maximum két tankönyvet sem sikerült tető alá hoznia. Már az első lépésnél kudarcot vallottak, mert a jobb szerzők, lektorok és szerkesztők mind hosszú időre elkötelezték magukat valamelyik kiadónak. Második menetben az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézetet (OFI) bízták meg a feladattal, és rögtön ki is írtak számára egy 2,6 milliárdos TÁMOP pályázatot, melyet – minő véletlen szerencse! – meg is nyert.

A könyvterjesztőkkel könnyen elbántak, a könyvkiadókat azonban nem lehetett ilyen huszáros rohammal kiiktatni, mert valakinek mégiscsak elő kell állítania a könyveket. Csakhogy a tankönyvpiac kulcspozíciója a terjesztés, illetőleg a terjesztés során szerezhető információ monopolizálása. A kormány kinyújtott karja, a KELLO bizonytalanságban tudja tartani a piac többi szereplőjét, mert nála gyűlik össze minden információ, de ezt csak azzal és csak akkor osztja meg, akivel és amikor akarja. De nem a KELLO az elbizonytalanító hadtest egyetlen egysége, ott van még az OFI is. A homály és a bizonytalanságban tartás taktikája mozgatja az OFI igazgatóját is. Arra a kérdésre, hogy jövőre már minden diák a kísérleti, „új generációs” tankönyvből fog-e tanulni, a

Magyar Nemzetben ezt válaszolja: „Nem, ezeket a kiadványokat a következő tanévben egyelőre csak az iskolák egy részében használják, hogy hol, erről az intézmények fenntartóival együttműködve állapodik majd meg az OFI.” Ezt fokozza a *Magyar Narancs*-beli nyilatkozat, amely szerint az eddig működő kiadók „kizárólag azokon a területeken juthatnak szerephez, ahol az állam úgy ítéli meg, hogy nem tudja teljesíteni tankönyvfejlesztési és -kiadási kötelezettségét”. Azt ugyan nem közlik velük, hogy hol és hány iskolában használják majd az állami tankönyveket, azt sem, hogy melyek azok a területek, ahol az állam majd úgy ítéli meg, hogy nem tudja teljesíteni kötelezettségét, sőt azt sem, hogy ez mikor fog kiderülni. De lehet reménykedni.

Ebbe a reménybe persze belerondít egy másik mondat a *Magyar Narancsban*: „A tankönyvpiacról szóló jogszabályok változása miatt bizonyára lesz egy olyan átmeneti időszak is, amikor az intézethez kerülnek a jelenleg érvényben lévő, akkreditált tankönyvek felhasználói jogai. Akár azért, hogy nyersanyagként felhasználjuk őket, akár azért, hogy – kiegészítve, átalakítva – állami tankönyvként megjelenhessenek.”

Az „intézethez kerülnek” a régi tankönyvek? De hogyan? Netán az állam elkobozza őket? Vagy megveszi a kiadói jogot? Igen ám, de ha valahogy az „intézethez kerülnek” a könyvek, akkor mégsem kell majd olyan sok idő az „új” tankönyvek elkészítéséhez. Csak kicsit át kell pofozni a régieket, vagy a jobb részeket kimazsolázva „nyersanyagként felhasználni” őket.

Hinta-palinta. Amikor majd elérkezik az utolsó pillanat, a megpuhított kiadók olcsón fogják adni

könyvek szerzői jogát az OFI-nak. Mint ahogy az eddig tankönyvnyomtatásból élő nyomdák is olcsón fogják cégüket eladni valamilyen visszautasíthatatlan ajánlattal érkező maffiaközeli vállalkozónak.

Multifunkciós dűlások – a nyelvtanítás piaca

A tankönyvpiac megszüntetése mellett a másik multifunkciós feladat a nyelvtanítás piacának szűkítése. Ha ennek a piacnak a nagyságáról nincs is pontos információ, 12 milliárd forintról biztosan lehet tudni. Ebből kilencmilliárdot osztanak ki másfél év alatt az EU-s pénzből finanszírozott TÁMOP 2.1.2 programban, és hárommilliárdért tervezik a nyelvvizsgálókat nem rendelkezőket diplomához juttatni.

2013. június 13-án hatályba lépett a „2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről”, amely több ezer magánnyelvtanárt és több száz idegen nyelvet oktató kisiskolát söpörhet le a pályáról. Ha a törvényt betartatják, akkor csak a nagy nyelviskolák maradhatnak talpon. Ennek az intézkedésnek kettős célja van, egyrészt a piac átrendezése, másrészt az államtól független egzisztenciák megtizedelése. Már eddig is több intézkedésből kitűnt, hogy a maffia nem bízik abban, aki a maga erejéből is boldogul.

A törvény szerint ezentúl egy magántanár is csak előre engedélyezett, szakértővel aláíratott képzési program alapján taníthat, az engedélyért 103 ezer forint alapdíjat, képzési programonként pedig 68 ezer forintot kell befizetnie.¹² Ezenkívül egymillió forint vagyoni biztosítékot kell letétbe helyeznie a hatóságnál. A kis nyelviskolák is kötelesek napi szinten adatot szol-

gáltatni tanfolyamaikról, 24 órán belül jelezniük kell a tanfolyam létszámának változását a Nemzeti Munkaügyi Hivatal információs rendszerén keresztül. A nyilvánosságban szereplő adatokban bekövetkezett változások bejelentésének díja bejelentésenként 5600 forint.¹³ Az egyik napról a másikra élő magántanároknak nincs ennyi pénzük, de nincs a kisiskoláknak se, amelyeknek ráadásul a rájuk erőltetett napi jelentésírási kötelezettségre sincs apparátusuk.

A kormány – jó szokása szerint – nem nagyon törekszik arra, hogy tiszta helyzetet teremtsen. Nem érdeke, hogy a nyelvtanítás piacának jelenlegi szereplői mérlegelni és tervezni tudjanak. A 2013 júniusában hatályba lépett törvényhez ugyanis még 2014 márciusában is hiányzott a végrehajtási utasítás, amelynek legkésőbb a tanév kezdete, 2013. szeptember 1-jére el kellett volna készülnie. Sikerült a Fidesz-hatalomnak előállítania a száma-ra oly kedves teljes bizonytalanságot és az ebből születő – még kedvesebb – félelem állapotát. Mivel a nyelvtanítási piac szereplőinek többsége – végrehajtási rendelet híján – nem tud eleget tenni törvényi kötelezettségeinek, voltaképpen törvénytelenül működik. Eddig békén hagyták a nyelvtanárokat, de bármikor lecsaphatnak rájuk. Hallani híreket, hogy a 2014. áprilisi választásokig nem fogják őket bántani, sőt a törvény végrehajtási rendelete sem fog megjelenni. Mi-

¹² A nemzetgazdasági miniszter 56/2013. (XII. 4.) NGM rendelete a felnőttképzési tevékenység folytatásának engedélyezési eljárása során fizetendő igazgatási szolgáltatási díj mértékéről, befizetésének és felhasználásának szabályairól, valamint a felnőttképzést folytató intézmények ellenőrzése során kiszabott bírság befizetésének rendjéről.

¹³ Uo.

nek borzolni a kedélyeket a választás előtt. Majd utána – ha nyernek! De akkor aztán visszamenőleg.

Bár elfogadott végrehajtási rendelet még nincs, a pénzosztás azért folyik. Kilencmilliárd forintnyi EU-s pénzről van szó, úgyhogy ezen a ponton már bekúszik a személyi szál, ami a maffiakormánynál sohasem hiányozhat. A kis nyelviskolák jövőjét kitűnően modellezi a TAMOP-pénz elosztása: öt nyelviskola vitte el a kilencmilliárd forintnyi EU-s pénz javát. 700 millió forint jutott két nyíregyházi iskolának. Az egyik Bucskóné Szabari Judit lányáé, a másik egy rokonáé. Bucskóné Szabari Judit az új törvény megjelenéséig a nyelviskolák sorsáról döntő Felnőttképzési Akkreditációs Testület nyelvi albizottságának elnöke volt, most pedig a nyelviskolák ellenőrzését irányító munkacsoport tagja. A nagy nyertesek között van az International House, amelynek többségi tulajdonosa Sikó Anna, akiről az *Index* a következő információkat szedte össze: állítólag Orbán Viktort is tanította angolra; a 2010-es kormányváltás után Magyarország ausztráliai és óceániai nagykövete lett; kinevezése előtt a miniszterelnök személyesen mondott neki köszönetet, amiért az elmúlt években „szellemi hátországot” adott a Fidesznek.¹⁴ Jelentős összeget kapott a DTF-Hungária is, amely cégeknél vagy államigazgatási szerveknél zajló zártkörű tanfolyamokat szervez. A legnagyobb összeget a budapesti székhelyű Dover Nyelviskola kapta, amelynek tanfolyamait már a pályázat beadásának napján reklámozták államigazgatási irodák-

ban és a honvédség laktanyáiban. Az ötödik szerencsés az Albacomp Rendszerház Kft., amely eddig még nem foglalkozott nyelvoktatással, tanárai nincsenek, ezért alvállalkozókat keres.¹⁵ Készül tehát a „munkahely” néhány létalapjától megfosztott magántanárnak és kisiskolában dolgozó nyelvtanárnak. Csak a sápot kell majd leadni az Albacomnak. (Ezt hívják Fidesz-országban alvállalkozásnak.) Ujabb felbukkant az a bizonyos diplomához segítő hárommilliárd forintot tétel, úgyhogy minden bizonyosan lesz „alvállalkozó-felvétel” a nagy nyelviskolákban, amelyek elnyerik.

A törvény fölszámolja a nyelvtanítási piac nagy részét, és a megmaradt nyelviskolák közül is csak azok reménykedhetnek gondtalan üzletmenetben, amelyek valami miatt megtalálták a hangot a maffia vezetésével. Az eddig önálló nyelvtanárok vagy bekényszerülnek valamelyik nagy nyelviskolába (a kényszer miatt nyilván jóval kevesebb pénzért, mint amennyit addig kerestek), vagy visszahúzódnak a fekete gazdaságba, és retteghetnek a lebukástól.

Összegzés

Mint egy technikailag jól kivitelezett puzzle, úgy illeszkednek egymáshoz a darabok. A különböző célok elérésére létrehozott szervezetek és mechanizmusok kiegészítik egymást. A kasztrendszerre meredő társadalmi rétegződés megszilárdításához kis létszámú elitképzésre és tömeges agyimosodákra van szükség. Ehhez csökkenteni kell a továbbtanulást lehetővé tevő gimnáziumi férőhelyek számát, és növelni a zsákutcás, alacsony színvonalú szakképzést, lejjebb kell

¹⁴ http://index.hu/belfold/2012/12/21/egeszne-pemet_fogom_milliardokert_tanitani/

¹⁵ Uo.

vinni a tankötelezettség korhatárát, hogy minél több fiatal lehessen kilököni a munkaerőpiacra mindenféle képzettség nélkül. A nagy tömegek tudatlanságban tartásához egységes tanterv, egyetlen tankönyv és megfelelő iskolaszervezet kell. Ahhoz, hogy az előírt tananyagtól senki ne térjen el, arra van szükség, hogy egyetlen központtól függjön az összes pedagógus egzisztenciája. Ahhoz, hogy az összes pedagógus egyetlen központtól függjön, államosítani kell az iskolákat. Ahhoz, hogy a függést a gyakorlatban érvényesíteni lehessen, minden pedagógusnak kötelező belépni a Nemzeti Pedagógus Karba. Ahhoz, hogy a gépezet olajozottan működjön, meg kell tizedelni az oktatás körüli, államtól független önálló egzisztenciák számát. Ahhoz, hogy megtizedeljék a független egzisztenciák számát, meg kell szüntetni a piacot (mint a

tankönyv esetében), vagy szűkíteni kell (mint a nyelvtanítás esetében). A fenti célok eléréséhez szükséges szerkezet kialakításával lehetőséget teremtenek arra, hogy az iskolai élettől kapcsolatos áruk és szolgáltatások piacát újraosszák olyan hű vazallusoknak, akik hajlandók szolgálatokat tenni, üzleti hasznukból pedig hajlandók áldozatokat is hozni a maffiának.

A puzzle darabjainak helyére illesztése közben – amolyan járulékos haszonként – olyan helyzeteket teremtenek, amelyekben hazugságokra kényszerítenek szülőt, gyereket, pedagógust. A hazugságok fölött a hatalom – a rendszer működése érdekében – szemet huny, de a lelepleződés állandó fenyegetésként lebeg a fejük fölött, ami kitűnő eszköz sakkban tartásukra. Így telepszik rá lassanként a maffia nemcsak az életünkre, hanem a lelkünkre is.